

Донькин цецгэ

(КЕЛВР)

(Цаарандкын. Эклцнь 86-ч номерт)

— Халалтн, — эн яс кемлдгэрн Эцкин шүлдн бат кевтэ — гидж Доньк нүдэн ирмдж келв.

Эцк махлагъан авад, негл таалджах кевтэ махла дотран бички ясиг тавб.

— Би нам яс тэрүц кемлдог, — ясн энүнд ургьдмн биш. Эн, бнъгрсн ковүнәмн күлт. Би шинъкән энүг бмсләв, — гидж бутнъгү дуугъар Эцк келв.

Доньк баирддж тагчг болв. — Татхла — татцхай! — г идж Бадм келв.

Хавтхас гүвдж авсн тәмкиг, тәмкин хогиг цугтнъ адл кегъд, хувагъад татцхав.

Түргүл кевгчкэд, Доньк алнътрдж, хуурэ бвс джаджлв.

— Эн теегт ягъад шидрдлж одснн нанд нам медгдхш, — минигъяр болхла, энд йоста гидг уклин газр. Хобдин бийнъ энүнд колән даадж чад-джахш. Газрнъ чигн шим уга. Хаг буурлда хойрас тал-

дан юн бәәнә энүнд? Газр гилг газр — Тенъ шидрк бәәрн тер! — гидж Доньк келв.

Эцкин бор нүдн уутърад, савгър күмснъ буугдад, негдәд одв. Тагчгар эргчкэд, эн кесгтән уха тунъгъав.

Улиътрдж борлсн газр деер эрәгрсн хаалгъ тач, тенъгр цеврлдж гарч йовх, хош хобд-шинъ уулд тал холур Бадм күсл кесн бәәдлгәгъяр харвдж халәв.

— Аргуулджа ковүн, нари халулад, хонсар ургъ — гидж Бадм келв. — Тер цагг тег, мордджах куукн мет цецгәрдж кеерх. Хоб икәр үс бгх, үсн дала болх, зурки ханх...

Эцк хобчрин куунлә чинънджәхш. Энүнә кунд гариннъ хургъд, белдән бәәсн утх хәәв. Утхиг сугълдж авад, бвгн шалвртан арччкад, блвр газр малтв. Утхан улм булхулад, цагъан бвснә болн буурлдан тунъгиг сугълдж авад. хайч-кад, малтсн газран улм эрг-улдж уудхад, газринъ джббл-

лв. Хобнә хуурә хоргъсн бдрнъ кевтсиг уәд, теруг авад, уу-ләд, шаврла негдүләд хутхч-кад, малтсн нүкән тегшлв.

— Ягъджахмб эн? — гидж алнъ болдж Доньк сурв.

Бадм алнъ болсар ээмән хумб.

— Меджәхшв, бийәсн сур.

Эцк нег чигн үг келсн уга. Махлагъасн нари цецгин яс гаргъд авад, амндан авб. Дакад малтсн нүкнүрн ирәд, нүкнә дундкиг хургъарн хаг-хад нүкчкәд, амндан бәәсн ясан алхн деерән гаргъд авчкад, нүкнд тавчкәд, уул-чкесн ковквр шаврар дарчкв.

— Ургъг тиггәд...

Уятрсн галин бдр суучкад, харм тбрн гейрдж Бадм Эц-киг шиндлв. Худжрга газрт ясн ургъшго, киидән иигджә-нәт гидж Бадм авгин келхәр седлә, болв бийән бәрәд, зулг толгъагъан нәйкчкәд, сурв:

— Ургъг гидж санджанч?

— Ургъг гиджәнәв, — гидж

Эцк хәрү бгв.

— Тер онъгдардж одсн бол-хий тегәд?

— Тер урднъ ямаран билә, тер кевтән.

Бадм босад, минъ ода яс суулгъсн нүкнүр одад, халәч-кәд, Эцкин ээм деер гаран тавб.

— Захнн увлнъгнн ца хагъ-гьлсиг узлч? — гидж үгән уда-нарн тач Бадм келв. — Терүг ягъдж хагълсиг чи меджә-нч? Көнәдгәд уга ик газр бәәнә. Түүнд зун десегин бәәх гитк би сагджанав.

Эцк толгъагъан гевк.

— Захнн увлнъгнн ца хагъ-гьлсиг би меднәв.

— Ики кезинә, хаана цагг, көгшн Миндж эн газрис ха-гълад, цагъан гуярин бууля ургъадж авхар седсиг меднч. Тавагъад пар цар болн темәд плугд зуугъад, гуярн хагъ-тла. Тегәд юн болла?

— Меднв, — гидж Эцк келв.

— Уга, чи меднч? Малмуд зовагъад бууля тәрлүс, тернъ шач одлус. Тер увлнъгнн ца, тер цагас нааран юмн ургъхш. Зулг газрас давсн гарна.

— Би тәрән ясан услад бәә-нәв, — гидж Эцк келв.

Бадм салыкнд брмгдж шу-рсн урднъ гүвс гидж көндрв.

— Ююгъар устнч? Уснамнн брәлнъ давснлм...

...Усн токтдг гурвн хотхрга худжр эргнд кесг х55чар

хобдән амрадж кевгүлдг би-лә. Цуг үзгәс энүнд ирхләрн, зуг энүнәс хоблән услад, усна ббр амрад, зүсн-зүүл кергәр куундвр кесн деерән, тесдж чадл уга: ясн ургъна гилч, аль ургъхн угай гидж күләд-джәсмн.

Джинрәд, Эцкин суулгъсн ясна эргн газр түдүхнд давг-алгдад, татсн тәмкин улдлар дуурв. Хобчнр энүнд удин амртгъна цаган ахрдулдг би-лә, тәмк татлдад, күләдлдж яс тәрсн нүк халәлдг бил Хоорндан амрсар куундчкәдг билә, хая-хаяд келхәдлм:

— Эәүнәс юмн тәрүц болш-го.

— Кен медхв, ургъад чигн бәәх биз.

— Юн ургъх билә! Юмн бөл-шго!

— Иим худжрт — юч әмлх билә...

— Ягъдж медхв. Эцк ю кә-джәкән меднә...

Эцкиг ирхлә, хобчнр тагчг болдж одцхадмн. Эн ик, бат бвгнд эдн цугтан дурта болдг билә, энүнәс хордг билә. Юнъ-гал гихлә, Эцк кергән цугта-гъасн сәәнәр меднә, гемтә хөд эмндж чадна, хамгин тү-рун илдлж гарсн идг оддж авна, бийнъ хошас цаглач цугтагъасн олар кургъд сал-гъна, цевр, тегш, нәрн горгън мет ноос цугтагъасн икәр

орудж огна. Эцкнә цугтнъ хәр, эс гидж түүг бийдән дурго болгъулар нег чигн күн седлго билә.

Күндәр колән чирәд, ут гирлгән нургъндан уурәд, Се-рко барган дахулад, худжрур энүг бдрләд ирхлә, негл Эц-кин тәрсн нари цецгин хув тедниг эс соньсуулджах бәә-длтәгъяр, шин малтсн нүкнә-сн хобчнр зааград, хаджуг-шан халәлдмн.

Хобчнриә шилгдж соньсл-гъиг болн теднә күләлгъиг Эцк бәс эс медсн бәәдл гар-гъсн. Тедниг бәәхлә нам бв-гн яс тәрсн нүкнүрн бдрдго билә. Плащан тәәлчкәд, тедү-кнл суучкад, Бадм Доньк хо-йр хобдән ягъдж кевгүлдж, амрадхакиг тагчгар халәлдмн.

Ганцхн Эцкиг биш, нам Донькиг чигн сул бдрмүдт хобчнр саглдж халәцхәдг бол-лв. Цег дакдж Доньк нари цецгин ормур ирәд, нүкиг эргәд суусн тавн хобчиг әкн үзчкәд, теднд хорлг кедж иигдж келв:

— Залу-ахнр әнтн ним. Эцк энүнд ямаран яс суулгъснә тәдн меджәнтг? Эн ясиг бвгн алгдсн ковүнәннъ фу-файкас олж авла. Хәрнъ, тегәд кемрджән ясн ургъсн тәдн көндәдг болвзгог, кемр көндәхлә, — яхан медтн... Эн...

Донькин бат күзүс, чолун

медтн. — Эн — гисн ююгъинъ цуггар медчхан.

Доньк күн хәрү бгсн уга. Зулг ганцхн, медәтә хобч Фока мусхлзчкад, келв:

— Хар молн камр болчкад, маниг ююгъинъ әәлгәнәч? Тана нари цецгин әч худжрт түрүләд зуг гууджамн болт-хал.

Хобчнр хобгъән туугъад йовдж одхлә. Эцк зуг бийнъ эврәннъ хобчнртәгъән улхлә-рн, плащан нүкнүр чирдж бдрхкд, зәмләд суучкад, көк ногъан дунд борлджасн, яс суулгъсн нүкнүр халәлдмн.

Теегин ногъан ургъад прв. Одр ирвәс хәвр куч авад бәәв, нари сәәнәр халулв. Байрта хәвр теегәр зоргтә дил-лвртәгъяр делвар дутман, тег буурлдан зевтә бор бнъгәсн хурдар хагълад, джбблн көк шин ногъагъар бүркгдв. Олн зүсн шовудин дуд ногъан заагг джиргдж ниргв. Ногъан-д бултсн кесг агърусл, шов-уд, уурмг хорхас халәддж хардж болшго элвг у теегәр кургдлж уурән яслдв, булт-нъгү газрт нүк малтлв, орчлнъгнн йосар, хаврин дур-на шашл бскадж гууджудлж, тохм үлдәкин төлә медмджән уга кевтрән дуладхв.

(Цаарандкын барлгдхмн).